

Forslag om motiveret dagsorden af Aksel Larsen (se sp. 4453)

forkastedes med 152 stemmer mod 1; 9 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Vi går derefter til afstemning over selve lovforslaget.

(2 plakater blev rullet ned fra tilhørerpladserne).

Formanden: Der må ikke hænges plakater ud her. De tilhørere må forsvinde.

Lovforslaget

vedtoges med 149 stemmer mod 7; 5 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om stats-tilskud til Københavns kommunale skolevæsen.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 3451, fremsættelsen i tidenden sp. 4007).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 3509, fremsættelsen i tidenden sp. 4009).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Kolbjørn: Statens tilskud til skolevæsenet i København, for eksamensklassernes vedkommende til skolevæsenet på Frederiksberg, i Gentofte og i Københavns kommune, har hidtil været ydet efter andre regler end de for det øvrige land gældende. Dette har i

tidens løb givet anledning til adskillig diskussion og også nogle misforståelser. En ensartethed i de gældende tilskudsregler bør utvivlsomt tilstræbes.

I Københavns kommune har der i lang tid været ønske om en nyordning. Det er gang på gang ved den årlige behandling af kommunens budget i redegørelser fra kommunens finansforvaltning blevet fremhævet, at Københavns kommune til sit skolevæsen modtager et forholdsvis lavere tilskud end landets øvrige kommuner. Jeg ved godt, at ikke alle har denne opfattelse, og det skyldes utvivlsomt de 2 forskellige tilskudsordninger. Jeg er ikke i tvivl om, at de bestemmelser, som indeholdes i den i 1918 vedtagne lov om statens og hovedstadskommunernes overtagelse af det højere skolevæsen i dette område og i den i tilknytning dertil året efter udfærdigede overenskomst om udgiftfordelingen mellem stat og kommune, har været fordelagtig for disse kommuner. Alligevel bliver helhedsresultatet for stats-tilskuddet en dårligere ordning for København.

I modsætning til de 2 andre store kommuner, der omfattes af 1918/19-ordningen om særlige tilskud til den højere undervisning, får København ikke tilskud til sine udgifter til lærerløn og -pension efter de almindelige regler. Alle landets øvrige kommuner får over tiden efter den nye lærerlønningslovs §§ 44 og 46 refunderet 85 pct. af pågældende kommunes lærerlønningsudgifter og 100 pct. af dens pensionsudgifter, for så vidt de holder sig inden for lærerlønningslovens rammer. Københavns kommune får derimod kun et tilskud til lærerløn uden for eksamensklasserne, der er beregnet til samme beløb pr. barn som i gennemsnit i samtlige landets kommuner, hvori altså indgår en lang række kommuner, der af forskellige grunde arbejder med skolevæsen, der ikke koster det, som hovedstadskommunernes skolevæsen koster.

En nyordning er blevet aktuel, efter at den nye folkeskolelov ved at overføre de 2 klassetrin, vi tidligere har kaldt 1. og 2.

[Kolbjørn.]

mellem, fra eksamensskolen til folkeskolen, har rykket dem ud af 1919-refusionsordningen. Det vil, når disse trin fuldstændig er overført, betyde et årligt refusionstab for Københavns kommune på ca. 6 mill. kr. Den nye lov om fordeling af udgifterne til gymnasieundervisningen uden for hovedstaden, der gennemførtes i fjor, var også et varsel om, at nu måtte der ske en nyordning, idet det ved lovens behandling blev tilkendegivet, at de regler, der her blev vedtaget, tænktes overført på hovedstadsområdet. Det er det, den højtærede minister gør ved det forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler, som ligeledes er til behandling her i dag. I konsekvens deraf har den højtærede minister nu fremsat et forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen.

Grundprincippet er det, at dette tilskud stadig beregnes indirekte, ikke efter kommunens udgifter til lærerløn og -pension, men efter en gennemsnitsstørrelse. Den skal dog nu ikke længere være den gennemsnitlige udgift i samtlige landets kommuner, men i de kommuner, der har mindst 75 000 indbyggere. Det er naturligvis en fordel, at Københavns kommune rykker gennemsnitstallet opad. På den anden side kan man måske spørge, hvordan man nu er kommet til udgangspunktet: kommuner med mindst 75 000 indbyggere. Er det mere naturligt end adskillige andre udgangspunkter? Det er vel i hvert fald et variabelt udgangspunkt. Jeg ved, at der i øjeblikket er 5 kommuner, som ligger over den grænse, men vi ved ikke, hvor mange og hvilke der gør det om 10 år.

Det lovforslag, der vedrører statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen, er ledsaget af nogle bemærkninger, der også indeholder nogle beregninger over lovforslagets økonomiske virkninger. Efter disse skulle dette forslag anvendt for 1957-58 have givet Københavns kommune et tilskud, der ville være 9,7 mill. kr. større end det hidtidige, eller det, der skulle ydes efter de endnu gældende regler, og have givet kommunen en dækning for sine skoleudgifter på 83 pct. Det betyder dog ikke et forøget tilskud til Københavns kommune. Efter beregninger foretaget af Københavns

kommune vil kommunens nettorefusionstab ved de ændringer, der er en følge dels af 2 eksamensklassers overførelse til folkeskolen, dels af det nye forslag om en anden fordeling af udgifterne til statsskoler og gymnasieskoler, udgøre nogenlunde det samme beløb, nemlig mellem 9 mill. kr. og 10 mill. kr. om året. Det svarer, bortset fra et par detaljer, til de tal, man kan nå til ved at summertælle det, der findes angivet dels i bemærkningerne til de 2 lovforslag, dels i ministerens trykte fremsættelsestaler.

Det er mig bekendt, at Københavns kommune under de forhandlinger med undervisningsministeriet, der i godt et års tid har fundet sted under forberedelsen af denne nye lovgivning, har fremhævet det principielle synspunkt, at Københavns kommune ligesom landets øvrige kommuner burde have refusion efter lærerlønningens regler, beregnet direkte på grundlag af kommunens udgifter i den udstrækning, de falder inden for lærerlønningens rammer. Det er i denne forbindelse fremhævet af kommunens repræsentanter, at en sådan anvendelse af de regler, der gælder for samtlige andre kommuner i landet, også de 2 største hovedstadskommuner, ville betyde, at udgiftsdækningen for Københavns kommune for det år, der er valgt som udgangspunkt for beregningerne, ville blive ikke 83, men 87 pct.

Mit parti ønsker en nyordning af dette tilskudsspørgsmål gennemført i indeværende samling. Vi vil imidlertid gerne have adgang til i et udvalg nærmere at få lovforslaget belyst, og herunder se på, hvorvidt den foreslåede ordning er den rigtigste og mest praktiske.

Jeg skal med disse bemærkninger på mit partis vegne anbefale lovforslaget til villig behandling i et udvalg.

K. B. Andersen: Jeg skal gøre nogle bemærkninger om det andet af de 2 lovforslag, der her er til behandling, nemlig forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler, et lovforslag, der må ses i nøje sammenhæng med lovforslaget om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen.

Der er grund til at hilse dette lovforslag med tilfredshed, for det betyder, at vi fremtidig kun har én lov for hele landet på

[K. B. Andersen.]

dette område, idet den lov, der blev gennemført i juni i fjor, nu udvides til også at omfatte København, Frederiksberg og Gentofte. Det er således endnu et skridt i retning af den tidligere efterlyste forenkling af de noget uoverskuelige skoletilskudsregler, og det er der grund til at takke ministeren for. Fremtidig vil altså alle landets kommuner få tilskud til disse skoleformer efter samme regler, hvad enten de ligger inden for eller uden for Storkøbenhavn, og hvad enten de er statslige eller kommunale. Arbejdet med lovforslaget kan næppe blive særlig omfattende, idet dets principper blev meget omhyggeligt drøftet i fjor under udvalgsarbejdet med loven af 5. juni 1959 om gymnasierne uden for Storkøbenhavn, som nu optages i den nye lov.

For hovedstadskommunerne betyder loven større statstilskud til gymnasieklasserne, men mindre til realklasserne, og det samlede resultat bliver for København en mindreindtægt på næsten 3 mill. kr., for Frederiksberg en mindreindtægt på $\frac{1}{2}$ mill. kr., medens Gentofte får en lille merindtægt. Når København kan affinde sig hermed, må det, som det også er nævnt, ses i sammenhæng med lovforslaget om tilskud til Københavns skolevæsen.

I øvrigt skal jeg ikke komme nærmere ind på tallene her; dem må vi i fornødent omfang se på i udvalget.

Der er imidlertid 2 spørgsmål, jeg lige kort vil nævne. Der står i lovforslagets § 2, at

„det er en betingelse for opnåelse af statstilskud, at elever fra andre kommuner, i hvilke der ikke findes en offentlig gymnasieskole, har adgang til optagelse i skolens gymnasieafdeling på lige fod med kommunens egne elever“

— det er fuldstændig klart, hvad der ligger deri — men der tilføjes:

„i det omfang, pladsforholdene tillader det“.

Spørgsmålet er, om denne tilføjelse er nødvendig, for man kan selvfølgelig ikke optage flere, end der er plads til, men der kan heri ligge en favorisering af kommunens egne børn, som i og for sig er dårligt stemmende med de almene principper for tilskud. Der står i lovforslagets § 3, at hjemstedskommunen har pligt til at yde bidrag

i tilfælde, hvor den ikke selv har indrettet tilsvarende undervisning. Det er en ganske klar bestemmelse, som jeg er helt enig i; den har imidlertid været anfægtet, idet man visse steder har draget i tvivl, om den var i overensstemmelse med loven af 1954, der fastslår princippet om vederlagsfri undervisning og ikke direkte peger på denne i praksis helt naturlige undtagelse. Nu er der i går faldet en højesteretsdom, hvorved spørgsmålet vel må være endeligt afgjort; men der har for så vidt været tvivl, idet underretten tog én stilling, landsretten en anden, og højesteret delte sig med 4 dommere mod 3. Men det afgørende er, at højesteretsdommen i går har fastslået, at den praksis, der er fulgt, og som § 3 i lovforslaget giver udtryk for, er i overensstemmelse med loven af 1954, og dermed må formentlig det punkt være afklaret i tilstrækkelig grad.

Med disse bemærkninger skal jeg på mit partis vegne tilsige lovforslaget om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler en hurtig og villig behandling.

Marius Buhl: Som bekendt har Københavns kommune i skolemæssig henseende en særstilling både administrativt og på anden måde; statstilskuddet til Københavns kommunes skolevæsen beregnes efter andre regler end i det øvrige land. Det er denne forskel, den højtærede undervisningsminister søger, ikke just at komme uden om, men dog at fjerne ved lovforslaget om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen. Det går ganske enkelt ud på, at kommunen skal have et statstilskud pr. barn i kommunens skoler til lærerlønningerne lig med det tilskud, som kommuner med mindst 75 000 indbyggere får. Om denne jævnførelse falder helt retfærdig ud for Københavns kommune, skal jeg ikke komme nærmere ind på, det kan vi tale om i udvalget. De respektive ordførere skal nok vide at varetage Københavns kommunes interesser.

Selve ideen i lovforslaget kan jeg give min fulde tilslutning. Man kan vist heller ikke komme den rette løsning meget nærmere end på denne måde; det ville give et skævt forhold, hvis man tog alle de små landkommuner med, men med de kom-

[Marius Buhl.]

muner, som har mindst 75 000 indbyggere, har man et nogenlunde godt sammenligningsgrundlag.

Der er et spørgsmål i denne forbindelse, måske har det ikke egentlig tilknytning til denne lovgivning, men det er et sidespørgsmål, som dog vist godt kan berøres. Der er en del kommuner, der endnu forsøger ligesom at overbyde hinanden med ekstratillæg til lønningerne; der er vist også købstadskommuner uden for København, som gør det. Jeg går ud fra, at det beløb pr. barn, der regnes med, er omkostningerne inden for lønningslovens rammer og ikke, hvad en kommune måske har hittet på at lægge ovenpå for at trække lærere til sig. Dersom denne antagelse er rigtig, har staten ikke nogen interesse at varetage i så henseende.

Der kan imidlertid alligevel opstå et spørgsmål vedrørende ansættelser derved, at den ene kommune lægger trinvis mere oven på lønnen end den anden. Det kan betyde, at en sådan kommune — jeg vil ikke sige uberettiget, den betaler jo selv for det — trækker lærere til sig, hvad der kan virke uheldigt. Måske vi kunne få en udtalelse fra ministeren desangående, eller vi kan tale om det i udvalget.

Med disse bemærkninger skal jeg tilsige lovforslaget mit partis velvillige behandling i et udvalg.

Det andet lovforslag kan jeg komme endnu hurtigere om ved. Det følger den regel, som blev gennemført ved loven af 5. juni 1959 om fordelingen af udgifterne til kommunale gymnasier og statsgymnasier uden for København, Frederiksberg og Gentofte, en regel, som jeg dengang fandt udmærket, og det gør jeg også i dag. De tre hovedstadskommuner kom ikke med dengang, men der blev givet løfte om, at der skulle komme et forslag til lov om jævnførelse af disse forhold for Storkøbenhavns vedkommende. Det er dette forslag, der foreligger nu, som i al sin enkelhed går ud på, at kommunerne til driften af de kommunale gymnasieskoler skal betale 10 pct. af statskolernes bruttoudgift pr. elev, det gælder både elever fra hjemstedkommunen og fra de kommuner, hvor der ikke findes en offentlig gymnasieskole; staten betaler så de 90 pct. af udgifterne. Så er udgifterne vist så nogenlunde rimeligt fordelt, når

man har de to former for skoler, statsskoler og kommunale gymnasieskoler.

Bestemmelserne om statens andel i byggeudgifterne ved oprettelse af nye kommunale gymnasieskoler vil gøre det lettere at administrere i fremtiden. Der er tillige regler om betalingsforholdet for elever, hvis forældre inden for børnenes skoletid flytter fra en kommune til en anden. Hidtil har man kunnet komme ud for tvivlsspørgsmål med hensyn til betalingen. Det skulle være klaret med de foreslåede regler.

Også dette lovforslag kan jeg tilsige mit partis velvillige behandling i et udvalg.

Weikop: Jeg vil gerne straks takke for den kompliment, som det ærede medlem hr. Marius Buhl gav københavnerne, idet det ærede medlem sagde, at han mente, Københavns kommunes interesser blev varetaget, de var i gode hænder. Det hænder så sjældent, at medlemmer valgt i København varetager Københavns interesser i tinget i modsætning til, hvad der sker af varetagelse af lokale interesser fra det mørke Jylland og andre steder. Derfor kan jeg godt forstå, at København ved denne lejlighed får en kompliment.

For øvrigt er det ikke svært at varetage interesserne her, hverken for den ene eller for den anden; det skyldes ganske simpelt, at under forhandlingerne om overgangen til den nye skolestruktur blev fra flere sider understreget meget stærkt, at skolerne i tilskudsmæssig henseende ikke skulle stilles ringere end under den gamle ordning.

Jeg tager gymnasieordningen først. Det foreslås, at tilskudsordningen for gymnasieskolerne ændres, så man kommer væk fra en tidligere forskelsbehandling, men i samme åndedrag foreslår den højtærede minister, at de københavnske kommunale gymnasieskoler tilskud alligevel ikke skal beregnes på samme basis som tilskuddet til gymnasieskolerne i det øvrige land. De københavnske gymnasieskoler tilskud skal alene beregnes på basis af statsskolernes bruttoudgift pr. elev. Jeg forstod det ærede medlem hr. K. B. Andersen sådan, at der ved forslaget er skabt ensartede regler. Det er der efter min mening ikke, eller rettere sagt, det er der ikke, men jeg er

[Weikop.]

ganske enig med det ærede medlem hr. K. B. Andersen i den betragtning, at der skulle skabes ensartede regler. Jeg er også enig med det ærede medlem hr. Kolbjørn, der netop fremhævede, at man skulle have ensartede regler, og jeg vil gerne føje til, at jeg da så inderlig gerne vil støtte den højtærede ministers bestræbelser for at undgå forskelsbehandling, både — og det vil jeg gerne understrege — for så vidt angår statstilskuddet til gymnasier og statstilskuddet til Københavns skolevæsen.

Men når jeg har sagt det, må jeg også sige, at jeg synes rigtignok, den højtærede minister gør det på en noget ejendommelig måde. Man får næsten indtryk af, at der er stillet nogle regnestykker op, der skal vise, hvor godt og sagligt ministeren har behandlet denne sag, men desværre er hans tal efter min mening opstillet så spredt og så uklart, at det er meget vanskeligt at gøre op, hvordan den gamle tilskudsordning virkede, f. eks. for København, i økonomisk henseende, og hvordan — og det er det afgørende — den højtærede ministers forslag vil virke i økonomisk henseende, og selv om jeg er ked af at remse tal op, synes jeg, at jeg nødsages hertil, fordi ministeren ikke har gjort det regnestykke rigtigt op. De medlemmer af det høje ting, der ikke kender disse forhold nøje, kunne ellers let tro, at København får en fordel, hvilket ingenlunde er tilfældet — jeg kan sige tværtimod. Og det var måske derfor, det ærede medlem hr. Marius Buhl mente, at der måtte være nogle københavnere til at forsvare Københavns skolevæsen.

Ifølge lovforslagets bemærkninger mister Københavns kommune ved ophævelsen af den nugældende refusionsordning statstilskuddet til 3. og 4. mellemskoleklasse og realklassen, altså de klasser, der fandtes uden for gymnasierne, og det betyder — det står klart i bemærkningerne — at statstilskuddet på 5,6 mill. kr. til Københavns kommune falder væk, og heri er jeg selvfølgelig enig. Men hvorfor lægger den højtærede minister ikke til dette tab tabet på de ca. 5,9 mill. kr., som den højtærede minister ved fremsættelsen af lovforslaget om statstilskud til Københavns skolevæsen nævnte, ganske særlig da ministeren jo

selv regner med, at der vil opstå et sådant betydeligt tab, ved at 1. og 2. mellemskoleklasserne falder væk?

Det forekommer mig, at det havde været naturligt at gøre regnestykket op på den måde; gjorde ministeren det, så ville han komme til det rigtige og samlede resultat, nemlig at Københavns kommune mister i alt ca. 11,6 mill. kr. ved den nugældende ordnings bortfald. Da kommunen ikke skulle have tab ved at gå over til den nye skolestruktur, må det slås fast, at statens merandel til de offentlige gymnasier i Københavns kommune efter det foreliggende lovforslag vil blive ca. 2,7 mill. kr.; dette tal står i bemærkningerne til lovforslaget. Men så glemmer den højtærede minister, at man herfra skal trække 700 000 kr., som staten sparer som følge af, at gymnasieskolerne ikke mere rummer 1. og 2. mellemskoleklasse, og derved bliver statens merudgift til tilskud til kommunerne 2 mill. kr. og ikke 2,7 mill. kr. Jeg ved godt, at det er svært at følge, men jeg har gerne villet sige det, således at det kan stå i Folketings-tidende.

Trækker man nu den gevinst, om jeg så må sige, på de 2 mill. kr., som staten kommer til at yde efter det foreliggende lovforslag, fra de ca. 11,6 mill. kr., som den gamle ordning ville give København, får København 9,6 mill. kr. mindre end tidligere. Jeg synes nok, at den højtærede minister kunne have produceret en så enkel opstilling; så tror jeg, det ville have været lettere forståeligt for tingets medlemmer og andre, der skal sætte sig ind i denne sag.

Hvordan giver så den højtærede minister dækning for tabet af de ca. 9,6 mill. kr.? Ganske enkelt ved i forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen at ændre beregningerne, så Københavns kommune antagelig vil få dækning for sit tab på de 9,6 mill. kr. København får ikke, sådan som ministerens fremsættelsestale giver indtryk af, en merindtægt på 3-4 mill. kr., nemlig forskellen mellem de 9,6 mill. kr. og tabet ved 1. og 2. mellemskoleklassens bortfald, der angives til 5,9 mill. kr. Men her har ministeren altså stadig glemt, at 3. og 4. mellemskoleklasse og realklassen også falder væk, og dette bevirker et yderligere tab på 5,6 mill. kr.

[Weikop.]

Da der nu sådan set er en vis balance i tallene, kan man naturligvis sige: ja men så har den højtærede minister skaffet dækning for de tab, Københavns kommune lider. Det kan selvfølgelig være rigtigt, men hvor bliver den højtærede ministers udmærkede bestræbelser af, hvor bliver det gode forsæt om ensartede regler og om at hindre forskelsbehandling af, når den højtærede minister fortsætter med en forskelsbehandling, for så vidt angår statstilskuddet til Københavns kommunale skolevæsen?

Den højtærede minister tager en gammel, men nu forældet tanke op om, at Københavns kommunes tilskud skal beregnes af det gennemsnitlige statstilskud pr. barn, som ydes i Frederiksberg og Gentofte kommuner samt i kommuner uden for København med over 75 000 indbyggere, hvilket altså vil sige Odense, Ålborg og Århus.

Når jeg siger, at tanken er forældet, er det bl. a., fordi hverken den højtærede minister eller jeg eller nogen anden kan sige noget som helst om, hvilke kommuner der vil komme op på 75 000 indbyggere og derover. Grundlaget for statstilskuddet kan altså ganske forrykkes.

Man kan dernæst spørge, hvorfor København og f. eks. Ålborg skal slås i én pulje. Jeg forstår det ikke, for der kan da godt være væsentlige forskelle på de to byers skolevæsen. Jeg siger ikke dette, fordi jeg ved noget om Ålborgs skolevæsen; jeg ved ikke, om Ålborg sparer. Men jeg vil i denne forbindelse gerne sige, at den højtærede ministers skoletanker nødig skulle spares ihjel eller hænges på grund af en uretfærdig fordeling af statstilskuddet.

Hvorfor vil ministeren nu have en sådan forskelsbehandling, når ministeren i øvrigt mener det er uheldigt? Hvorfor foreslår ministeren ikke, at tilskuddet til København ydes på tilsvarende måde som i det øvrige land — altså ingen forskelsbehandling? Jeg kan meget dårligt tænke mig — det tror jeg ikke rigtig om den højtærede minister — at ministeren skulle være mistillid til Københavns skolevæsen. Jeg ved det jo ikke, men det kan vi måske få at vide; jeg kan som sagt dårligt tænke mig det.

Det er naturligvis klart, at Københavns

kommune ikke skal have tilskud i forhold til andre lærerlønninger end dem, den nugældende lærerlønningsslov forudsætter — heri er jeg ganske enig med det ærede medlem hr. Marius Buhl. Det med lærerlønningerne kan altså ikke være årsagen til, at ministeren giver København en anden stilling. Jeg ved det ikke, men jeg tror, at årsagen til forskelsbehandlingen — som ministeren altså stadig væk vil have — snarere er at finde i nogle ord i bemærkningerne, hvor der står noget i retning af, at staten ikke har indseende med Københavns kommunes skolevæsen. Jeg forstår ikke, at den højtærede minister er ked af det, for jeg synes, at man i undervisningsministeriet burde være himmelglad for ikke at skulle have indseende med Københavns kommunes skolevæsen; derved sparer man nemlig en masse arbejde, besvær og administration. Jeg ville endda kunne forstå den nævnte bemærkning, hvis den højtærede minister f. eks. kunne begrunde sin mistillid med, at den kommune, der ligger midt i København, og som den højtærede minister har indseende med, fik forholdsvis lavere statstilskud end København; men det er jo slet ikke tilfældet — tværtimod.

Alt taler for — synes jeg — at den højtærede ministers helt rigtige grundtanke: at undgå forskelsbehandling, gennemføres. Jeg ved meget vel, at ensartede regler på dette område ikke giver København fuldstændig ligestilling med andre kommuner, men det skal jeg lade ligge i denne forbindelse. Det, jeg blot vil — og det vil jeg af godt hjerte — er dels at hjælpe den højtærede minister til på et sagligt grundlag at undgå en forskelsbehandling, som vil kunne give anledning til forsigtighed med hensyn til at følge den højtærede ministers udgiftskrævende skoletanker, dels, hvad jeg synes er meget væsentligt, at undgå en utilfredshed, som hverken den højtærede minister, regeringen eller kommunerne, specielt Københavns kommune, men for så vidt også Frederiksberg og Gentofte kommuner, kan være tilfreds med.

Til slut blot dette: det er rigtigt, at dette forslag er kommet frem; det er rigtigt, at der så snart som vel muligt gennemføres et forslag om ændrede refusionsordninger, og vi vil gerne være med til at give disse forslag

[Weikop.]

en grundig og hurtig udvalgsbehandling under forudsætning af, at det, som er ministerens kongstanke: at der ingen forskelsbehandling skal være, bliver resultatet, når vi er færdige.

Lannung: Jeg kan i princippet tiltræde de to lovforslag, for så vidt som deres grundtanke går ud på at søge at tilvejebringe en ligestilling på de omhandlede områder og således undgå forskelsbehandling på begge de nævnte områder — en forskelsbehandling, som jeg også er ganske enig i det er påkrævet snarest at få afskaffet.

Jeg skal om de problemer, der foreligger, ikke gentage, hvad der allerede er sagt, specielt af de ærede medlemmer hr. Kolbjørn og hr. Weikop, men jeg må mene, at der trods ændringer stadig sker en vis forfordeling. Jeg finder derfor, der er anledning til at se nærmere på de forskellige spørgsmål i et udvalg og få dem nærmere belyst dér. Jeg er også for mit vedkommende særdeles tilfreds med, at forslagene er fremkommet, og skal tilsige dem hurtigt og velvillig behandling.

Gøting: Jeg skal på retsforbundets vegne give tilslutning til lovforslaget om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen, der stort set går ud på at sidestille tilskuddet til Københavns skolevæsens udgifter med tilskud til de kommuner, der skolemæssigt ligner Københavns kommune mest.

Den passus i den højtærede undervisningsministers fremsættelsestale, som går ud på, at man inden for eksamensskolevæsenet opnår en fuldstændig økonomisk ligestilling mellem alle landets skoler, hvad enten det er statsskoler eller kommunale gymnasieskoler, og hvad enten de ligger inden for eller uden for Storkøbenhavn, giver mig tilstrækkelig baggrund for også at anbefale lovforslaget om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler.

Petra Petersen: Den kommunistiske gruppe har intet at indvende imod de to lovforslag.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg takker for den tilslutning, der fra

alle sider er givet til lovforslagene. Jeg vil naturligvis gerne drøfte lovforslagene videre i et udvalg, hvis man ønsker nye oplysninger ud over dem, der står i bemærkningerne til forslagene og i fremsættelsestalerne.

Den eneste af ordførerne, som ikke var helt tilfreds med lovforslaget om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen, var jo det ærede medlem hr. Weikop, som mente, at lovforslaget ikke ligestillede København med landets andre kommuner; dette er også nævnt af andre københavnske ordførere. Jeg tror dog vanskeligt, man kommer ligestillingen nærmere, end man er kommet det ved dette lovforslag. Det ærede medlem hr. Weikop udtalte, at den fordelingsordning, der nu foreslås, hvorefter man fordeler tilskuddet til Københavns kommune på grundlag af udgifterne pr. barn i kommuner med mindst 75 000 indbyggere, ikke var tilfredsstillende. Jeg ved ikke, om det ærede medlem hellere vil beholde den ordning, man har nu, hvorefter Københavns kommunes tilskud beregnes på grundlag af udgifterne i samtlige landets kommuner. Det er virkelig af venlighed og hensynsfuldhed over for København, at ministeriet foreslår dette nye beregningsgrundlag. Jeg synes ikke, der er grund til at bebrejde os, at vi derigennem søger at skaffe København et mertilskud på 5-6 mill. kr. om året.

Det ærede medlem hr. Weikop udtalte, at Københavns kommune ingen erstatning fik, da tilskuddet til eksamensskoleklasserne bortfaldt. Det får heller ingen andre kommuner i landet. Når der tales så meget om ligestilling, mon det ærede medlem så ikke hellere skulle tænke på, at hvis Københavns kommune vil have ligestilling med landets andre kommuner, må Københavns kommune indtage samme stilling som disse? Det, vi tilstræber nu, er at ændre tilskudsordningen, således at Københavns kommune til sit skolevæsen får et tilskud pr. barn af samme størrelse, som gives pr. barn til skolevæsenet i byer med mindst 75 000 indbyggere. Det vil jeg dog tro nogenlunde vil skabe ensartethed i udgifterne for disse kommuners vedkommende, og jeg tror ikke, man kan komme det ret meget nærmere. Slutresultatet bliver, at medens man til andre kommuner i landet, også købstad-

[Undervisningsministeren.]

kommuner, giver et enkelt direkte tilskud på 85 pct. af lærerlønningerne, vil det indre tilskud til København andrage 84 pct., beregnet for sidste år. Det ligger altså ganske nær ved, hvad andre kommuner får, og jeg tror ikke, man kan komme ligestillingen ret meget nærmere.

Når det ærede medlem så spørger: hvorfor kan vi ikke få tilskuddet efter nøjagtig samme regler som andre kommuner, skal jeg dertil svare, at København jo har et selvstændigt skolevæsen, som jeg forstår man lægger vægt på at bevare. Undervisningsministeriet er jo i andre kommuner medbestemmende med hensyn til normering af lærerstillinger f. eks., hvilket dog har en betydelig indflydelse på udgifterne til lærerlønningerne. Det kan vel ikke være sådan, at Københavns kommune vil have de samme rettigheder som andre kommuner, når det gælder om at få tilskud, men ikke vil være underkastet de samme regler, som andre kommuner er underkastet, der får dette tilskud.

Ved den nye beregning, som vi har foretaget for at skaffe København en gunstigere stilling, end kommunen ellers ville få, har vi i modsætning til tidligere taget beregningsgrundlaget fra byer med mindst 75 000 indbyggere. Det direkte tilskud på 85 pct. til lærerlønninger tror jeg vanskeligt kan lade sig gennemføre, når man ikke vil give os den samme indflydelse på udarbejdelse af skoleplaner og oprettelse og normering af embeder og derigennem give os dog en vis mulighed for at følge, hvad kommunen i så henseende foretager sig.

Jeg tror, det ærede medlem skulle være taknemlig for, at det ærede medlem får så god en ordning for Københavns kommune, som det ærede medlem får i denne lov.

Weikop: Ja, tænk, jeg prøvede på i mit forrige indlæg at stille nogle tal op og komme med nogle synspunkter, der virkelig viste, at der stadig væk ville være en væsentlig forskelsbehandling kommunerne imellem, og da den højtærede minister jo har en eneste grundtanke, at der ikke skal være nogen forskelsbehandling, må jeg sige, at jeg troede, at den højtærede minister ville være meget taknemlig for, at jeg derigen-

nem viste alle de svagheder, der var i den højtærede ministers forslag. Jeg ved ikke, hvor meget man egentlig skal være taknemlig for, at en højtæret minister kommer med et forslag, der skal afløse en dårlig ordning. Det forekommer mig, at det må da være et ministeriums opgave og en ministers opgave at få rettet love, der er dårlige og forkerte.

Dernæst synes jeg, at det er en underlig bemærkning, når den højtærede minister siger til mig, om vi da hellere vil bevare den ordning, vi har, en ordning, som alle erkender, som alle ordførere erkender er forkert. Jeg synes, at den højtærede minister skulle have lagt mærke til, at det ærede medlem hr. Lannung også syntes, der i det fremsatte lovforslag manglede noget med hensyn til ligestilling, idet det ærede medlem kom med den bemærkning, at der var vistnok nogen forfordeling. Heri er jeg ganske enig med det ærede medlem hr. Lannung.

Men så siger den højtærede minister her fra talerstolen — og det er den påstand, jeg har prøvet på at værgе mig imod — at nu får Københavns kommune 5-6 mill. kr. mere om året. Det er forkert, det får Københavns kommune ikke, og ministeren ved det. Derfor vil jeg gerne slå fast, at det ikke er rigtigt. Det, der er rigtigt, er, at man skaber en ordning, der er bedre end den tidligere, men en ordning, hvorefter Københavns kommune stadig væk er forfordelt.

Dernæst siger den højtærede minister, hvad den højtærede minister ikke kan påvise, at hvis Københavns kommune skal have et selvstændigt skolevæsen og skal have ligestilling med hensyn til tilskuddene med andre kommuner, vil Københavns kommune få ikke et højere tilskud, men tværtimod et lavere tilskud end f. eks. Frederiksberg kommune, og så ville der altså ikke være nogen økonomisk begrundelse. Det, den højtærede minister siger til os, er: hvis I bevarer jeres selvstændighed, skal I også betale for det. Det siger ministeren til trods for, at selv om vi blev ligestillet med hensyn til tilskud, er der så mange andre områder, hvor Københavns kommune overhovedet ikke vil blive ligestillet. Jeg tænker på skolebyggeri og meget andet. Vor selvstændighed er den, at Københavns kommune for sit vedkommende

[Weikop.]

betaler sit eget bidrag uden den højtærede ministers hjælp.

Jeg har gerne villet sige alt dette og skal ikke komme mere ind på alle de forskellige tal. Jeg tager den højtærede ministers udtalelse sådan, at der stadig er en virkelig god basis for, at vi på et sagligt og fornuftigt grundlag kan forhandle denne sag igennem sådan — det gentager jeg — at forskelsbehandlingen kommer ud af verden.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): En saglig forhandling forudsætter to parter, og det ærede medlems bidrag i så henseende er jo nødvendigt, hvis det skal være en saglig forhandling.

Må jeg sige til det ærede medlem, at de tal, jeg nævnte, er rigtige. Vi har vedtaget en skolelov her i tinget, den gælder også for København. Efter denne skolelov ville København, hvis vi beholdt det gamle beregningsgrundlag, få en mindreindtægt på 5-6 mill. kr. I det lovforslag, jeg her har fremsat, retter man beregningsgrundlaget til fordel for København. Det er der ingen grund til at bebrejde os. Man kan ikke komme ligestillingen væsentlig nærmere, tror jeg, end vi er kommet i dette lovforslag, når forholdet er det, at København ved den indirekte beregning får et statstilskud på ca. 84 pct. af lærerlønningerne, hvor andre kommuner får ca. 85 pct.

Det ærede medlem spørger: hvorfor skal man have den indirekte beregning? Ja men vi har ikke nogen indflydelse i øvrigt over for København med hensyn til skolevæsenets udgifter, med hensyn til lærerembedernes normering o. s. v., således som vi har over for alle andre kommuner i landet. København vil ikke have nogen forskelsbehandling, ikke sandt — København vil ligestilles med andre kommuner, men vil man ligestilles med andre kommuner, når man vil have penge, må man også ligestilles med andre kommuner på andre områder. Det kan ikke være rigtigt, at vi fra ministeriets side skal give blankt op over for

København og sige: I kan vedtage skoleplan, I kan vedtage normering af embeder, I kan indrette jer fuldstændig, som I vil. Det gør man nu, ja vel, men når man fra København så kommer og siger: vi vil ligestilles, når det gælder penge, med andre kommuner i landet, er det berettiget for mig at sige: denne ligestilling må så også føre til, at I må ind under samme regler som dem, der gælder for andre kommuner.

Jeg havde ventet, at det ærede medlem havde takket mig for, at jeg, efter at vi havde vedtaget skoleloven, hvorefter Københavns kommune ville miste adskillige millioner kroner, har fundet frem til et nyt beregningsgrundlag, som betyder, at Københavns kommune nu får en ordning, der i hvert tilfælde ikke stiller den ringere end før. Også jeg forventer en saglig drøftelse i udvalget og et godt resultat heraf.

(Kort bemærkning).

Weikop: Jeg har altid været en stille beundrer af den højtærede undervisningsminister, når han talte om selvstyre i kommunerne og det folkelige og det folkevalgte. Jeg synes, glansen er gået lidt af den højtærede minister ved denne lejlighed.

Jeg skal ikke i denne korte bemærkning komme nærmere ind på tallene, hvad jeg godt kunne fristes til, men blot gøre den afsluttende bemærkning i denne debat, at jeg regner da ikke med, at de forhandlinger, vi skal føre i udvalget, skal føres under devisen: pengene eller livet!

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Kolbjørn: Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om lønninger m. m. til lærere ved folkeskolen på Færøerne.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 3457, fremsættelsen i tidenden sp. 4005).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Dupont: Forslag til lov om lønninger m. m. til lærere ved folkeskolen på Færøerne er i realiteten en overførsel af lærerlønningsloven af 7. juni 1958, tilpasset de færøske forhold. En lignende overførsel fandt sted i 1949, hvor man foretog en tilpasning efter lønningsloven af 1946. Det vil også være rimeligt, at man nu igen foretager en revision; selv om man ikke kan foretage en direkte sammenligning mellem prisforholdene, er det en kendsgerning, at leveomkostningerne er steget i samme takt på Færøerne som i den øvrige del af riget. Det færøske pristol var, i forhold til 1939, i 1954 nået op på 296, og det er i 1959 steget til omkring 360.

Det skal også bemærkes, at transportomkostningerne i høj grad påvirker priserne, så at de ofte ligger højere på Færøerne end i den øvrige del af riget. Det var med den samme begrundelse, vi gennemførte den særlige folkepension på Færøerne.

Hertil kommer, at lærermangelen også gør sig gældende i det færøske samfund. Sidste år varetoges ikke mindre end 23 embeder af personer uden lærereksamen. Oprettelsen af nye skoler og gennemførelse af flere real- og præliminærskoler øger ligeledes behovet for lærere. Disse oplysninger findes i lagtingets betænkning, der i øvrigt fastslår, at der ikke bør være den store forskel mellem lønningerne på Færøerne og i den øvrige del af riget, som det er tilfældet nu.

Lovforslaget foreslår en udjævning mellem lønningerne for førstelærere og andenlærere, ligesom begyndelseslønningerne for lærere ved bygdeskoler og eksamensskoler skal være den samme.

Der er grund til at takke den højtærede undervisningsminister for lovforslaget. Det er udtryk for, at den ligestilling, der gennemførtes i 1949, bevares, idet man samtidig har taget hensyn til de ønsker, flertallet i

lagtingets skoleudvalg har haft. Hovedreglen i loven af 1949, hvorefter skoleinspektionen varetager de hvery, som ved lærerlønningsloven for det øvrige rige er tillagt undervisningsministeren, er indarbejdet i lovforslagets paragraffer, ligesom der i de enkelte tilfælde, hvor undervisningsministeren har afgørelsen, skal indhentes erklæring fra landsstyret, inden afgørelser træffes. Med disse bestemmelser har man yderligere udbygget det færøske selvstyre uden derfor at gå videre, end hjemmestyreloven af 1949 fastlagde.

Lovforslaget vil medføre en merudgift på 533 000 kr. i finansåret 1959-60, heri indbefattet 2 portioner dyrtidstillæg pr. 1. april 1959. Den samlede udgift for dette finansår anslås til 3 163 000 kr., hvoraf hjemmestyret afholder 1 423 000 kr. og statskassen 1 740 000 kr. Udgiften for statskassen øges med 425 000 kr., hvilket skyldes, at man efterkommer et ønske fra landsstyret om at forøge statskassens refusion fra 50 til 55 pct. af lærerlønningerne, idet de nye lønbestemmelser belaster hjemmestyrets økonomi uforholdsmæssig meget. Den ny fordelingsform medfører derved, at statskassen kommer til at bære 80-85 pct. af merudgiften til lærerlønninger.

For pensionernes vedkommende sker der ingen ændring i statskassens tilsvær. Der refunderes 80 pct., for tiden ca. 321 000 kr. Bortset fra dyrtidsreguleringen sker der ikke forøgelse i pensionsudgiften.

Selv om lovforslaget fremtræder som en ajourføring, vil det vel være rigtigt at se på det i et udvalg, også for at få en mulighed for at konferere med de færøske folketingsmænd om forslaget.

Jeg kan på mit partis vegne anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling.

Jørgen Krogh: Jeg kan ligesom den foregående taler, det ærede medlem hr. Dupont, begynde med at henvise til, at efter at lønningsloven af 1946 var vedtaget her i folketinget, fik færingerne efter ønske deres lærerlønningslov ajourført i 1949.

Nu gennemførte vi jo en ny lønningslov den 7. juni 1958, og det forslag, der her er til behandling, må anses som udtryk for et naturligt ønske fra Færøerne om på ny at få lærerlønningsloven dér ajourført og